

Møteinnkalling

Utvalg:	Stabbursdalen nasjonalparkstyre/Rávttošvuomi álbmotmeahccestivra
Møtested:	Fjordutsikten, Brennelv, Lakselv
Dato:	16.12.2016
Tidspunkt:	15.00– 19.30

Ved eventuelt forfall er representantene selv ansvarlige for å gi vararepresentanten beskjed om å delta på møtet.

Nasjonalparkforvalter er tilgjengelig på telefon 78 95 03 77 / 409 12 470 eller e-post stabbursdalen@fylkesmannen.no.

Som avslutning på året inviteres alle varamedlemmer til å delta på bestillingsdialogen og julemiddagen etter styremøtet. Nasjonalparkforvalter ber om tilbakemelding om varaene stiller innen 12. desember grunnet bestillinger.

Saksliste

Utvalgs-saksnr.	Innhold	Lukket	Arkiv-saksnr.
ST 30/2016	Registrering av deltakere, beslutningsdyktighet		
ST 31/2016	Godkjenning av innkalling og saksliste		
ST 32/2016	Valg av underskrivere		
RS 11/2016	Orienteringer		
St 33/2016	Møtekalender 2017		
ST 34/2016	Søknad om bruk av snøskuter og drone i produksjon av TV-serien om å følge en reinflokk minutt for minutt. Søker NRK Sápmi.		3918/2016
RS 12/2016	Gjennomgang av innspillene fra Rådgivende utvalg til forvaltningsplanen		
ST 35/2016	Bestillingsdialogen 2017		

RS 11/2016 Orienteringer

- Det er innhentet anbefaling angående restaurering av noen mindre skadde partier langs Lompolaveien
- Status om veilag for Lompolaveien
- Forespørsel om partnerskapsavtale med Offroadfinnmark
- Henvendelse angående erfaring med elgjakta 2016 (neste side):

Kjetil Hanssen

10. nov 16

9700 LAKSELV

Stabbursdalen nasjonalparkstyre, Fefo, SNO

UTØVELSE AV ELGJAKT I STABBURSDALEN

Som deltaker på elgjakt i jaktfeltet Stabbursdalen Sør inneværende sesong, vil jeg tillate meg å dele noen erfaringer etter jakta.

Det er tidligere skissert en klar målsetting om reduksjon av elgbestanden i Nasjonalparken av hensyn til beiteskader. Det er også etablert en utvidet jakt dette året ut fra denne målsettingen.

Rammene for elgjakta i Stabbursdalen var kjent. Vi skulle melde inn skutte dyr innen to timer etter elgfall. Vi hadde søkt om dispensasjon for uttransport av elgslakt etter eksisterende traseer iht forskriftens § 6.3, og var kjent med at ekstradyr ble tildelt etter at kvoten var tatt ut. Vi fikk innvilget dispensasjon for kjøring etter kun en trase ifm uttransport av slakt, og da etter at SNO var varslet i forkant.

Utfordringen var at det er ikke mobildekning i jaktfeltet med unntak av på et par av de høyeste toppene. Dette gjorde at rammebetingelsene for jakta ikke var mulig å oppfylle. Vi fikk kun tildelt et ekstrakort pr henvendelse, noe som har vært utvidet til to for andre jaktlag. Dette reduserte effektiviteten av jakta. Hovedtyngden av motorisert ferdsel i nasjonalparken skjer gjennom lovlig virksomhet, og er så vidt omfattende at dette neppe skulle tilsi en rigid håndtering av mulighetene for å nytte andre eksisterende kjørespor i parken. Vår erfaring er at en mer fleksibel forvaltning av ordinær elgjakt i nasjonalparken ville gitt et langt større elguttak gjennom ordinær jakt. I den grad jakttida skulle utvides, burde dette vært gjort i forkant av 25. sept, istedenfor i ettertid. Dette av hensyn til snø, is og lysforhold.

Jeg vil derfor anbefale at en for senere jakt sesonger vurderer mer fleksible rammer for gjennomføring av elgjakt i Nasjonalparken dersom en reelt ønsker en nedskyting av den totale elgbestanden ift beiteskader.

Med vennlig hilsen

Kjetil Hanssen

ST 33/2017

Møtekalender 2017

Forvalters forslag til møtekalender 2017:

Februar	Mars	Mai	November	Desember
10. februar	28. mars	23. mai	9. november	15. desember

Stabbursdalen nasjonalparkstyre kommer med innspill og vedtar møtekalenderen for 2017.

Arkivsaksnr: 2016/3918-0

Saksbehandler: Karoline Salmila

Dato: 08.12.2016

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Stabbursdalen nasjonalparkstyre	ST 34/2016	16.12.2016

Søknad om dispensasjon til bruk av snøskuter og drone ved filming av reinflokk under vårflytting - NRK Sápmi

Forvalters innstilling

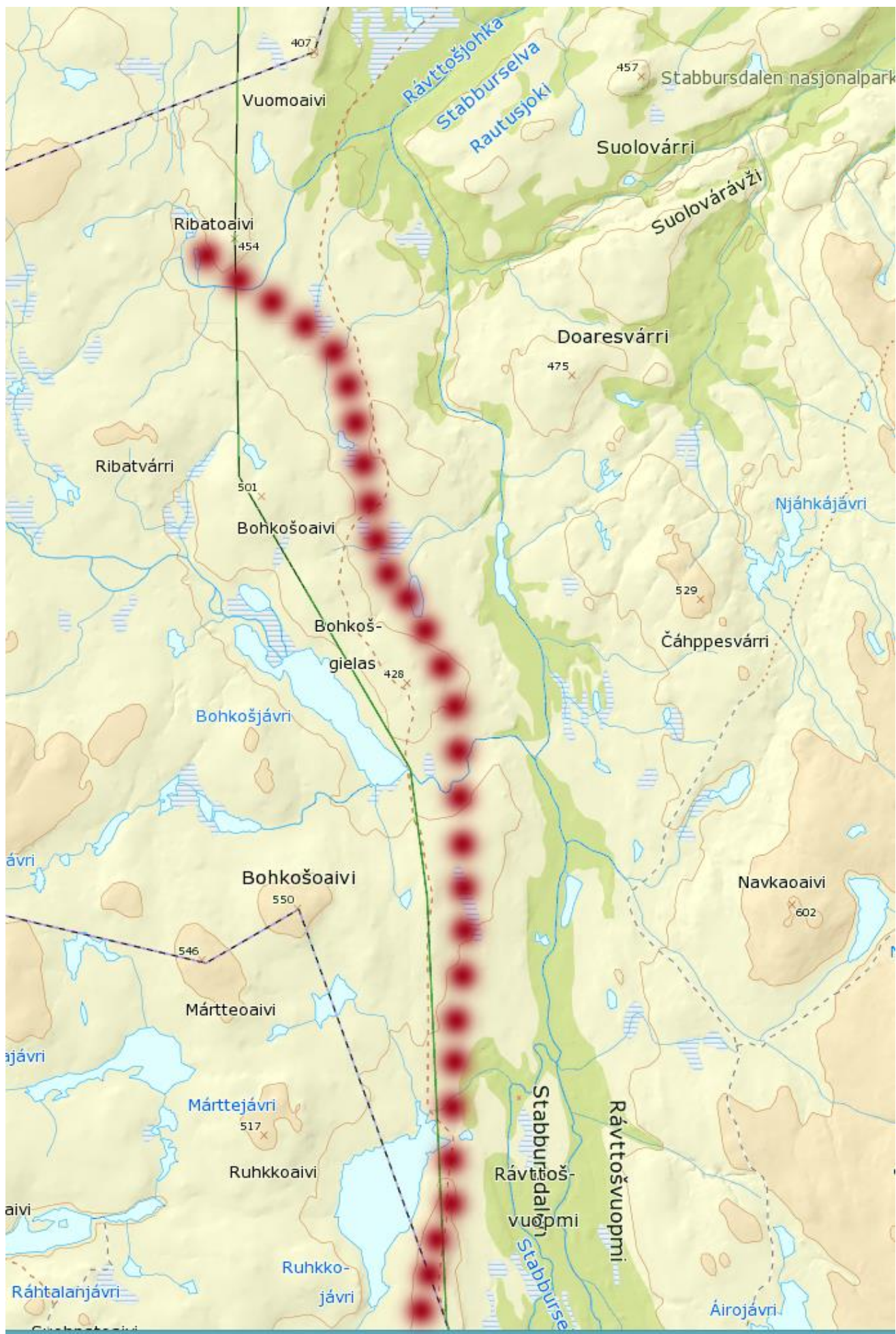
Med hjemmel i naturmangfoldlovens § 48 gir Stabbursdalen nasjonalparkstyre NRK Sápmi dispensasjon til motorferdsel med snøscooter i Stabbursdalen nasjonalpark i Porsanger kommune. Dispensasjonen gjelder for en sammenhengende periode på 5 – 8 dager i mars eller april 2017. Det innvilges dispensasjon til bruk av drone til filming under innspilling av TV-programmet i sammenheng med skuterkjøringen. Bruk av beltevogn avslås.

Dispensasjonen er gitt med følgende vilkår:

- Dispensasjonen gjelder for kjøring på vestsiden av Stabburselven ca. ved Ruhkkojávrri til Ribatoaivi i Stabbursdalen nasjonalpark etter vedlagt kart.
- Dispensasjonen gjelder for maksimalt to – 2 – skutere. Slede er tillatt.
- Dispensasjonen for skuterkjøring gjelder kun ved følging av reinflokk på vårflytting.
- Det tillates å kjøre to – 2 – turer til toppen av enten Bohkošoaivi eller Ribatoaivi.
- Det skal kun kjøres på snø- og isdekket mark/vann.
- Det tillates bruk av én – 1 – drone som kun benyttes til filming av reinflokken som følges.
- Det må tas hensyn til fugler og vilt, og unngå å fly eller kjøres i nærheten av fugler, dyreliv eller personer som ferdes i nasjonalparken. Hi, bo og reir etc. må ikke forstyrres.
- Lokalteter, hi eller reirs nøyaktige plassering for arter som er unndratt offentlig informasjon må ikke fremkomme av film/bilder som vises for publikum.
- Dagen før flygning/filming skal Statens naturoppsyn (SNO) ved Torkjell Morset

(tlf. 916 22 003) skal kontaktes.

- NRK Sápmi er forpliktet til å rette seg etter eventuelle anvisninger fra SNO når det gjelder kjørerute.
- Dispensasjonen etter motorferdselloven skal være innhentet fra Porsanger kommune etter motorferdselloven.
- NRK Sápmi skal kontakte Reinbeitedistrikt 16 i forkant av kjøringen.
- Dispensasjonen skal medbringes under kjøring.
- Det skal sendes en rapport til Stabbursdalen nasjonalparkstyre innen 1. desember 2017.

Kart med omsøkt kjøretrasé for å følge reinflokken på vortrekket 2017.

Saksopplysninger

NRK Sápmi skal lage et TV-program hvor man følger en reinflokk på vårflytting «minutt for minutt». De skal følge reinbeitedistrikt 20 «Fála» på vartrekktet fra Šuoššjávri eller Iešjávri til Kvaløya. De ønsker å følge reinflokkens naturlige trekkemønster og har vedlagt kart over flytteleia som ble brukt sist vinter. Trekkroute kan variere etter beiteforhold og hvor andre flokker vil oppholde seg under trekkleiet. Forvalter var i telefonisk kontakt med NRK Sápmi den 16. november 2016. NRK Sápmi søker derfor om dispensasjon til bruk av to til tre snøskutere og én drone i Stabbursdalen nasjonalpark slik at de kan følge reinsdyrene der de trekker. Dronen vil være helt i nærheten av reinsdyrsflokkene. De søker om dispensasjon til filming og skuterkjøring i ca. 5-8 dager, enten i mars eller i april 2017. Filmingen vil foregå døgnet rundt disse dagene. Tidspunktet avhenger av når de velger å starte vårflyttingen med tanke på klima, vær og beiteforhold. De har vedlagt kart som viser hvor reinflokkene kan komme til å trekke om de trekker inn i nasjonalparken. De har også behov for å kunne kjøre opp på én av to fjelltopper som er på grensen til nasjonalparken; henholdsvis Bohkošoaivi eller Ribatoaivi. Det er for å kunne sende signaler fra reinflokkene til en tv-mast i området. De vil selv kontakte andre reinbeitedistrikter for å informere om deres aktivitet. Forvalter var i telefonisk kontakt med Reinbeitedistrikt 16 den 29. november 2016. De hadde ingen innvendinger mot dette serie-innspillingen siden filmingen skjer i samarbeid med et reinbeitedistrikt.

Regelverk

Søknaden er behandlet etter verneforskriften for Stabbursdalen nasjonalpark og naturmangfoldloven (nml). Motorferdselloven gjelder i tillegg hvor kommunen har myndighet.

I verneforskriften står det at formålet med Stabbursdalen nasjonalpark er å bevare et stort naturområde tilnærmet fri for tekniske inngrep, for å sikre biologisk mangfold med økosystemer, arter og bestander. I dette inngår blant annet å bevare en del av verdens nordligste furuskog, variert vassdragsnatur og gáisáene med et karakteristisk preg, samt geologiske forekomster og kulturminner.

Ivaretagelse av naturgrunnet innenfor nasjonalparken er viktig for samisk kultur og næringsutnyttelse. Området skal kunne brukes til reindrift, naturopplevelse og utøvelse av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

Naturmangfoldloven (nml) trådte i kraft 1. juli 2009. I lovens § 8 framgår det at offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet skal bygges på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger. Kravet til kunnskapsgrunnlaget skal stå i et rimelig forhold til sakens karakter og risiko for å skade naturmangfoldet. Virkninger av et tiltak skal vurderes ut fra den samlede belastningen økosystemet blir utsatt for, jmfør nml § 10. Dersom det ikke foreligger tilstrekkelig kunnskap om hvilke virkninger et tiltak kan ha på naturmiljøet, skal føre-var-prinsippet legges til grunn, jmfør nml § 9, slik at vesentlig skade på naturmangfoldet unngås ved at det treffes en beslutning på et for dårlig kunnskapsgrunnlag. Det skal fremgå av enhver beslutning som fattes ved utøvelse av offentlig myndighet hvordan prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8 -12 er vurdert, jf. nml § 7 i loven.

Dispensasjon fra verneforskriften kan etter innføringen av naturmangfoldloven kun gis med

hjemmel i naturmangfoldloven § 48. Av nml § 48 og rundskrivet "Forvaltning av verneforskrifter" fra Direktoratet for naturforvaltning går det frem at dispensasjon bare kan gis dersom tiltaket ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig.

Stabbursdalen nasjonalpark sin forskrift § 3 punkt 6.1. gir et generelt forbud mot motorferdsel hvor motorferdsel i nasjonalparken er forbudt på land og vann, og i lufta under 300 meter. I § 3 punkt 6.2 gis det en del direkte unntak fra dette forbudet, mens § 3 punkt 6.3 åpner for at forvaltningsmyndigheten kan gi dispensasjon til en del motorferdsel. Motorferdselen som NRK Sápmi søker om kommer ikke inn under noen av disse bestemmelsene. Saken må derfor behandles som en søknad om dispensasjon fra vernevedtaket, og vurderes etter naturmangfoldlovens § 48. Om forurensing og støy sier forskriftens § 3 punkt 7.3 at bruk av motordrevet modellfly, modellbåt o.l. er forbudt.

Vurdering

Verneforskriften slår fast at motorisert trafikk til lands og til vanns, herunder lavtflyging under 300 meter og landing med luftfartøy er forbudt. Det er ikke gitt noen unntak i forskriften for å tillate motorferdsel til omsøkte formål og saken må derfor behandles etter naturmangfoldloven § 48 første ledd, første alternativ, hvor det heter at det kan gjøres unntak fra et vernevedtak dersom tiltaket ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig. Tiltaket kommer ikke inn under alternativene sikkerhetssyn eller vesentlig samfunnsmessig betydning. Bestemmelsen er en sikkerhetsventil som skal fange opp uforutsette eller spesielle/særlige tilfeller som ikke ble vurdert på vernetidspunktet. Vilkåret om at *tiltaket ikke skal påvirke verneverdiene nevneverdig* og at *tiltaket ikke må stride mot vernevedtakets formål* innebærer at dispensasjonsadgangen er snever. Siktemålet er at verneforskriften ikke uthules gjennom omfattende dispensasjonspraksis. Bestemmelsen er streng og det skal foreligge særlige behov ved dispensasjon til motorferdsel og bruk av drone. Begge vilkårene må være oppfylt dersom det skal kunne gis dispensasjon. Hvis vilkårene for å gi dispensasjon er oppfylt vil det bero på en skjønnsmessig og konkret vurdering om dispensasjonen bør gis.

Verneformålet er å unngå uønsket og økt motorisert trafikk inn i fjerntliggende og viktige vilt- og utmarksområder. Stabbursdalen nasjonalpark er leve- og yngleområde for en rekke trua og sårbare arter. Dyrelivet er freda mot unødvendig forstyrrelse av alle slag, jf. nml. §§ 9 og 10. Det kan oppstå tilfeller hvor også lovlig ferdsel kan være til skade for fugler, dyreliv, vegetasjon eller kulturminner. Ferdsel skal ikke være til hinder for en eventuell oppbygging eller reetablering av sårbare arter. I følge nml. § 5 skal artene og deres genetiske mangfold ivaretas på lang sikt. Man må derfor ta vare på artenes økologiske funksjonsområder. Det generelle motorferdselsforbudet er innført for å skjerme dyre-, plantelivet, tamrein og terrenget for forstyrrelser og kjøreskader. For at forbudet skal ha sin tilsiktede virkning er det viktig at dette håndheves restriktivt. Bevaring av arters habitat og leveforhold, og arters mulighet for reetablering er en ønsket effekt av vernet, jf. nml § 10.

I "Naturbase" og "Artskart" fremgår det at nasjonalparken er leve- og yngleområde for en del nær trua og sårbare arter. Deler av nasjonalparken er fortsatt ikke tilstrekkelig kartlagt, jamfør naturmangfoldloven § 8. I den tidsperioden det søkes tillatelse for kjøring og bruk av

drone i er det starten av hekkesesongen for noen sårbare fuglearter. Motorferdsel og flyvning vil kunne medføre en god del støy og skremseffekt. Dette kan forstyrre dyrelivet og fuglelivet.

Motorferdsel med snøskuter

Virkninger av tiltak skal vurderes ut fra den samlede belastning økosystemet vil bli utsatt for, jf. § 10. I Prp. 1S (2010-2011) fra Miljøverndepartementet går det klart frem at inngrepsfrie naturområder som er igjen, skal tas vare på. Generelt har motorferdsel i nasjonalparken negativ effekt på verneverdiene gjennom forstyrrelser, slitasje og støy, og det er derfor et overordnet mål å redusere motorferdsel til et minimum. Så lenge kjøring foregår på snø og isdekke slik at terreng og vegetasjon ikke blir utsatt for slitasje og skader, vil bruk av snøskuter være mer skånsomt sammenliknet med av barmarkskjøretøy.

Vi vet, jf. nml. § 8, at kjøring med snøskuter vil medføre forstyrrelse av fugle- og dyrelivet. Omfanget det søkes om er imidlertid forholdsvis lavt, kjøringen vil foregå på vinterføre og har isolert sett lav negativ effekt på verneverdiene. Ved å begrense kjøringen til en kort tidsperiode med avgrensning av hvor det kan kjøres og en begrensning i antall kjøretøy, anser nasjonalparkforvalter effekten av påvirkningene i dette tilfellet til å være forholdsvis lav og hensynet til rein, fugle- og dyrelivet og nml. § 9 blir mer ivaretatt. Tiltaket er isolert sett ikke av en slik art at en regner med noen fare for at det skal oppstå skader og miljøforringelser jf. naturmangfoldloven §§ 11 og 12. Angående nml. § 11 (kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver), kommer den først til anvendelse når det omsøkte tiltaket vil medføre skade på naturmangfoldet. Ut i fra resonnementene over, anser man at aktiviteten ikke vil medføre skade. Dermed er ikke § 11 aktuell i dette tilfellet.

Filming med bruk av drone

Flyvning med drone omfattes av forbudet mot unødige forstyrrelser av fugle- og dyrelivet. I følge rapporten "*Approaching birds with drones: first experiments and ethical guidelines*" (Elisabeth Vas et al.) viste fugler svært liten endring i adferd som følge av at en drone fløy nært fuglene. I 80 % av tilfellene kunne de fly inntil 4 meter fra fuglene før fuglene reagerte. I forsøkene var det imidlertid kun synlig adferd som ble registrert. Det kan derfor ikke utelukkes at fuglene ble stresset (f.eks. økt hjerterytme). Rapporten oppsummerer resultatene med at droner som brukes hensynsfullt kan benyttes til ornitologiske undersøkelser. De anbefaler imidlertid at man starter opp med dronen minimum 100 meter fra fuglene, og deretter flyr gradvis nærmere dem. Det er også viktig at dronen ikke nærmer seg fuglene ovenfra, da dette kan minne de om predatorangrep. Det er også kjent at rovfugler kan angripe droner, dette innebærer en stor fare for at rovfuglene skader seg. Det er derfor viktig at operatøren som styrer dronen er oppmerksom på rovfugl og unngår å komme for nært de.

Kunnskapsgrunnlaget (nml § 8) er vurdert til at man fortsatt mangler kunnskap når det gjelder bruk av droner (RPA) og eventuell effekt av bruken. Det er vanskelig å se for seg vesentlige negative effekter, men ut fra føre-var-prinsippet (nml § 9) – er det viktig å unngå nærføring til hekkelokaliteter for rovfugl eller vilt som måtte befinne seg i området. Ut fra en økosystemtilnærming (nml § 10) er det viktig å følge utviklinga, og ta opp temaet ved revisjon av forvaltningsplanen. Bruken av droner for filming i nasjonalparken bør avgrenses til tiltak av en allmenn interesse, og bør ikke tillates for rent personlig bruk som filming for utlegging av private videosnutter på YouTube, sosiale media o.a. Tiltaket medfører ikke

miljøforurensing der kostnader til utbedring bør dekkes av tiltakshaver (nml § 11). Nml. § 12 gir føringer om «miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder», og for filmopptak virker drone til å være den mest miljøforsvarlige teknikken fremfor bruk av annet luftfartøy.

Dispensasjonen for bruk av drone gjelder for å filme reinflokken. Med dette forventer forvalter at for eksempel ikke flys etter avvikende enkeltindivider eller små grupper av rein som ikke følger hovedflokken etter trekkleiet, eller etter andre uforutsette ting som kan virke interessant, men som ikke har sammenheng med formålet med innspillingen av vårflyttingen «minutt for minutt».

Om tiltaket

Selv om tiltaket isolert sett kan vise seg å ha lav påvirkning av naturverdiene, må søknaden vurderes i lys av prinsippet om samlet belastning, jf. nml § 10. Reindriften har tillatelse til motorferdsel etter verneforskriften § 3 punkt 6.2, i tillegg til andre årlige søknader om dispensasjon til motorferdsel som Stabbursdalen nasjonalparkstyre behandler, viser at hensynet til samlet belastning av all motorferdsel må hensyntas, og uthuling av verneforskriften er ikke ønskelig. Omfanget av snøskuterkjøringen som ikke er i sammenheng med reindrift, samt bruk av drone i nasjonalparken er per i dag likevel ikke høy når man ser ferdsele over et års perspektiv, jf. § 10 i naturmangfoldloven.

Verneforskriftens § 2 slår også fast at ivaretagelsen av naturgrunnlaget innenfor nasjonalparken er viktig for samisk kultur og næringsutnyttelse. Området skal også kunne brukes til reindrift, naturopplevelse og utøvelse av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging. I Stabbursdalen nasjonalpark skal allmennheten ha mulighet til en uforstyrret opplevelse av naturen gjennom utøvelse av naturvennlig og enkelt friluftsliv. For å unngå belastning av tiltak og aktiviteter skal det alltid gjøres en vurdering om omsøkt aktivitet kan utføres utenfor eller i randsonen verneområdet framfor inne i selve nasjonalparken. Trekkmønsteret til reinflokkene avgjøres av beiteforhold, klima og værforhold, samt påvirkning av andre reinflokker i trekkleiet. Det er derfor ikke alltid mulig å styre trekkmønsteret til reinsdyrsflokkene, noe som kan føre til at reinsdyrene velger å trekke inn i nasjonalparken. Det søkes derfor om tillatelse til å følge reinsdyrene sitt naturlige trekkmønster. Kartet viser at omsøkte skuterkjøring vil foregå på vestsiden av Stabburselven, i randsonen av nasjonalparken.

Ved tiltak som bidrar til å fremme verneverdier bør det vurderes å gi dispensasjon til, da slik bruk kan betraktes som et ledd i forvaltningen som utøves for å bevare verneverdiene. Videre heter det at naturmangfoldloven § 12 at det skal tas utgangspunkt i slike driftsmetoder og teknikk som ut fra en samlet vurdering gir de beste samfunnsmessige resultater blant annet med tanke på naturmangfoldet. Vinklingen til TV-programmet har som intensjon å belyse hverdagen til reindriften, som er en stor næringsaktør også innenfor nasjonalparken. Programkonseptet formidler verdifull kunnskap om en tradisjonell arealbruk i Stabbursdalen nasjonalpark, og formålet med programmet blir derfor ikke i strid med intensjonene for vernet. Programmet kan øke kompetansen om tamreinen sin bruk av utmarksressursene, og kan profilere nasjonalparken og tamreindriften på en positiv måte. Dette TV-programmet kan generelt bidra til økt forståelse og innsikt for allmennheten i forhold til reindrift.

Det må vurderes om tiltaket kan føre til presedens for fremtidige saker eller andre verneområder, jf. nml. § 10. I en tidligere klagesaksbehandling datert 08. september 2010 har Direktoratet for naturforvaltning vurdert NRK som en stor og seriøs mediebedrift og

kunnskapsformidler, og at bedriften har mulighet til å nå publikum på en måte som få andre mediebedrifter kan. En dispensasjon til NRK vil etter direktoratets vurdering ikke få presedensvirkning sett i sammenheng med vinklingen til TV-programmet.

RS 12/2016 Gjennomgang av innspillene fra Rådgivende utvalg til forvaltningsplanen

Stabbursdalen nasjonalparkstyre gjennomgår innspillene fra Rådgivende utvalg etter møte avholdt 13. september 2016.

ST 35/2016 Bestillingsdialogen 2017

Nasjonalparkforvalter gjennomgår relevant informasjon angående bestillingsdialog 2017. Stabbursdalen nasjonalparkstyre har en gjennomgang av årets utførte tiltak og utformer søknad om tiltaksmidler for 2017.

Verneområdestyrer

Trondheim, 09.11.2016

Deres ref.:
[Deres ref.]

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
2016/10994

Saksbehandler:
Line-Kristin Larsen

Rammer og opplegg for verneområdestyrer -

Innmelding av behov for tiltaksmidler og bestilling av tjenester av SNO - 2017

Bestillingsmøtene er en formalisert prosess mellom forvaltningsmyndigheten og Statens naturoppsyn (SNO) lokalt. Prosessen har til hensikt å sikre god dialog og forutsigbarhet med hensyn til prioritering av oppsynsinnsats og gjennomføring av de tiltak i felt som SNO kan utføre. Elektronisk søknadssenter (ESS) skal benyttes for innmelding av behov for midler til tiltak i verneområdene. Frist er 10. januar 2017.

For Hardangervidda og Øvre Anárjohka nasjonalparker, hvor det ikke er nasjonalparkstyrer, skal fylkesmannen som forvaltningsmyndighet ivareta bestillingen for 2017.

1. Føringer for 2017

Besøksforvaltning og implementering av ny merkevare

Regjeringen og Stortinget har gjennom friluftsmeldingen bestemt at de vil prioritere implementering av merkevaren *Norges nasjonalparker*. Prop. 1 S (2016-2017) viser til at arbeidet skal videreføres i nasjonalparkene og andre verneområder i 2017. Dette blant annet for at verneområdene våre skal gis et felles uttrykk og framstå mer helhetlig.

Vi gjør oppmerksom på at all informasjon knyttet til ny merkevare legges

fortløpende ut på Miljødirektoratets,
<http://www.miljodirektoratet.no/no/Tema/Verneomrader/Ny-merkevare-for-Norges-nasjonalparker/>, her
fins lenker til samtlige veiledere, manualer og andre skriv tilknyttet merkevaren.

Besøksstrategi

Alle skal ha levert en besøksstrategi innen av utgangen til 2020. Arbeidet med besøksstrategi må komme i gang snarest. Denne skal være basert på kunnskap så det er viktig at dere melder inn behov for kunnskapsinnhenting. Uansett post er det viktig å melde inn behov for: kartlegging av naturverdier, og kartlegging av besøk og reiseliv gjennom blant annet brukerundersøkelser. Kvaliteten på besøksstrategiene kommer til å være førende for fremtidig tildeling av penger.

Informasjonstiltak og andre tilretteleggingstiltak skal være forankret i besøksstrategien. Det foreligger en veileder som kan tilpasses alle typer verneområder ([Veileder M-415/2015](#)). Implementering av merket gjennom besøksforvaltningstiltak vil variere fra fornying og kvalitetsheving av det eksisterende, til iverksetting av nye tiltak.

Merkevaren

Alle tiltak som iverksettes skal være i henhold til ny merkevarestrategi. Det er forvaltningsmyndighet som skal stå for innholdet i informasjonen som gis om verneområdene, men utforming av materiell skal utføres av profesjonell grafisk formgiver.

Direktoratet vil kunne bistå med nærmere informasjon om valg av designfirma. Følgende firmaer har så langt erfaring med bruk av designmanualen:

- Klipp og Lim Media AS
- Skipnes Kommunikasjon AS
- Guri Jermstad AS

For å kunne ta i bruk merkevaren og implementere den i deres verneområde, er det viktig at dere har satt dere godt inn i designmanualen

<http://designmanual.norgesnasjonalparker.no/>. Designmanualen beskriver og forklarer merkevarens visuelle identitet. I denne finner dere maler for blant annet alle skilttyper, brosjyremateriell, beskrivelser av materialvalg for skilt og tavler, Office-maler og språkprofil. For forvalterne er de mest aktuelle overskriftene i designmanualen "2 Logosymbol" og "6 Profilen i bruk".

Miljødirektoratet utvikler nå en veileder for hvordan kart under merkevaren skal se ut. Veilederen skal være ferdig i starten av 2017.

Miljødirektoratet vil bistå forvaltningsmyndigheten ved oppstart av arbeidet med både besøksstrategier og implementering av den nye merkevaren, og vi ber dere ta kontakt ved oppstart. Denne tette oppfølgingen er nødvendig inntil det er etablert tilstrekkelig med gode eksempler for hvordan arbeidet skal gjennomføres.

Alle henvendelser knyttet til merkevare og besøksstrategi kan rettes til merkevare@miljodir.no.

Verneschild (tidligere kalt 'løveschild')

I løpet av 2016 vil Miljødirektoratet inngå en rammeavtale for å bestille verneschild. De nye verneschildene er noe forenklet sammenliknet med de tidligere versjoner. Det vil også bli utviklet et sett med enkle underschild for bruk sammen med verneschild. Den nye rammeavtalen gir også mulighet til å utvikle ytterligere typer av underschild. Første frist for bestilling fra leverandør er foreløpig satt til 1. februar 2017. Det blir mulighet for ytterligere to bestillinger i løpet av året. Miljødirektoratet vil orientere nærmere om bestilling av verneschild/underschild så snart det er inngått avtale med leverandør.

Vi ber dere melde inn totalt behov for nye verneschild, slik at vi får en oversikt over midler som må settes av til dette i 2017. Innmelding gjøres i ESS (benytt én linje og angi antall child i merknadsfeltet). Ettersom pris per verneschild ikke er avklart, trenger dere ikke å angi estimert kostnad for childbehov. Merk at eventuelle lagre av gamle verneschild kan brukes i 2017.

Verneområder ved kysten-tilskudd til opprydding av marin forurensning

Det er flere av verneområdestyrene som melder inn behov for opprydding av søppel. Dette kan i enkelte av områdene være en stor utgiftspost. Det ble i 2015 opprettet en ny tilskuddspost (post 71) som omhandler marin forurensning. Forvaltningsmyndigheten vil her kunne oppfordre privatpersoner, interesseorganisasjoner, foreninger og bedrifter til å søke (egen post i ESS) for så å få til et samarbeid om rydding innenfor de kystnære verneområdene.

2. Innspill til prioriteringer og bestilling av personalressurser fra SNO-personell og deres tjenesteytere

Se **vedlegg 2** for opplegg for gjennomføring av bestillingsmøtene.

I forslag til statsbudsjett for 2017 står følgende under postbeskrivelsen av 1420.31 (utdrag):

"Behovet for, og prioriteringa av oppsynet i verneområda blir drøfta mellom forvaltningsstyresmakta i det enkelte verneområde og Statens naturoppsyn. Dei skal òg drøfte kva for tiltak i vedtekne forvaltnings- og skjøtelsesplaner forvaltningsstyresmakta ønskjer at Statens naturoppsyn skal gjennomføre på deira vegne. Det er ein føresetnad at Statens naturoppsyn sine oppgåver og aktivitetar i verneområda vert samordna med tildelinga av midler til tiltak i verneområda slik at det blir ein effektiv bruk av dei samla ressursane til tiltak i verneområda".

SNO er selv ansvarlig for planlegging, prioriteringer og økonomi for gjennomføring og rapportering av tilsyns- og kontrolloppgaver. Det er likevel viktig at forvaltningsmyndigheten drøfter faglige utfordringer og tilsynsbehov med SNO og

kommer med innspill til prioriteringer av tilsyn- og kontrollvirksomheten for kommende år.

Forvaltningsmyndighetene kan i tillegg ha behov for å få utført feltoppgaver som registreringsarbeid, overvåking, vedlikehold, tiltak i verneområder (informasjons-, restaurerings-, skjøtsels- eller tilretteleggingstiltak) og lignende. Slike feltoppgaver og bestillinger av dette fra SNO-lokalt drøftes på bestillingsmøtet.

Bestillingsoppgavene sendes SNO-lokalt på vedlagte bestillingsskjema (se vedlegg 1,. SNO-lokalt videreformidler dette til SNO-sentralt. SNO lokalt vil avstemme disse oppgavene opp mot andre pålagte oppgaver og kapasitet for øvrig. SNO sitt deltidspersonell eller lokalt samarbeidende tjenesteytere (f. eks. fjellstyrer, Statskog Fjelltjenesten, Skjærgårdstjenesten) kan avtales å være feltaktøren i forhold til gjennomføring av bestillingsoppgaver.

Oppgaver knyttet til registrering og skjøtsel av kulturminner bør drøftes med regional kulturminnemyndighet før de meldes inn til SNO-lokalt, dette for å vurdere muligheten for å samkjøre ønskede tiltak.

Spørsmål omkring bestilling av oppgaver kan rettes til SNO-sentralt v/Randi Boe.

Nasjonale oppdrag og føringer for 2017

Våren/sommeren 2017 (15. april - 15. juli) ønsker Miljødirektoratet styrket tilsyn med

Forsterket kontroll av byggesaker i utvalgte verneområder

Alle dispensasjoner med vilkår gitt de siste to årene, kontrolleres i felt for å se om tiltakene er realiserte og om de følger de vilkårene som er gitt. Miljødirektoratet vil komme tilbake med informasjon om i hvilke verneområder kontrollen skal utføres.

Dette vil kunne påvirke SNOs kapasitet og prioritering av feltaktivitet i 2017.

Bevaringsmål

Bevaringsmål som skal følges opp må legges inn i Fagsystem for verneområdeforvaltning (NatStat). NatStat er under oppgradering (m.a. tilpasning til NiN2.1) frem til april 2017. NatStat kan brukes, men vil ha noe redusert funksjonalitet i denne perioden.

Før nye bevaringsmål legges inn i NatStat, må rutiner for overvåking avtales med SNO, eventuelt med andre aktører. For ordens skyld gjør vi oppmerksom på at man bare skal legge inn «aktive» bevaringsmål i NatStat. Det vil si bevaringsmål dere har avklart oppfølging av gjennom overvåkning. Bevaringsmål uten bevaringsmål kan bli slettet uten varsel. Bevaringsmål uten oppgitt overvåkningsfrekvens, eller bevaringsmål der det ikke skjer overvåkning i henhold til oppgitt overvåkningsfrekvens kan bli slettet uten varsel.

Miljødirektoratet forventer at følgende bevaringsmål planlegges for innlegging i NatStat i 2017:

- a) Forvaltningsutfordringer (grunnlag for bevaringsmål) som er omtalt i forvaltningsplan (eller utkast til plan), og som forvaltningsmyndigheten ønsker å følge opp gjennom tiltak/skjøtsel i 2017 eller 2018.
- b) Øvrig tiltak/skjøtsel som forvaltningsmyndigheten ønsker å følge opp i 2017 eller 2018.
- c) Bevaringsmål som bestilles av Miljødirektoratet, enten gjennom embetsoppdraget eller avtales med den enkelte forvaltningsmyndighet.

Sjøfuglovervåking

I desember 2015 sendte Miljødirektoratet et utkast til nye rammer for overvåking av sjøfugl i verneområder. I 2016 etablerte Miljødirektoratet 2016 et felles system for å registrere overvåkingsdata om sjøfugl i verneområder. Systemet er definert som eget prosjekt i Artsobservasjoner (Miljodir_sjøfugl_verneomraader).

Miljødirektoratet ønsker primært en nasjonal plan som viser årlig ressursbruk for overvåking av sjøfugl i verneområder og hvordan dette prioriteres geografisk mellom fylker. Miljødirektoratet bruker nå resultat og erfaringer fra årets sesong, som grunnlag for en slik plan.

Overvåking av sjøfugl i verneområder skal ikke finansieres av tiltaksmidlene. Selv om aktiviteten skal dekkes av andre budsjettmidler, trenger Miljødirektoratet raskt å skaffe oversikt om ønsker for overvåking av sjøfugl i verneområder i 2017. Her er hensynet til eventuelt behov for bistand fra SNO og nødvendig koordinering av dette er særlig viktig. Søknader om støtte sendes til tore.opdahl@miljodir.no
Frist for å melde inn slike behov er 10. Januar 2017

3. Innmelding av behov for midler til tiltak

Alle innmeldte tiltak skal være i tråd med godkjent forvaltnings- /skjøtselsplan for verneområdene og andre relevante styringsdokumenter.

Prioritering og planlegging av tiltaksmidlene over post 1420.31 inngår i bestillingsmøtene mellom forvaltningsmyndigheten og lokalt SNO. Prioritering skal skje i henhold til «Strategi for bruk av tiltaksmidler 2015-2020» (**vedlegg 3**).

Ferdselstellere

Behov for elektroniske ferdselstellere meldes inn i ESS, da det innebærer en kostnad å anskaffe og å drifte slike. Den totale etterspørselen avgjør om Miljødirektoratet må investere i nye tellere, eller om det er tilstrekkelig å rullere de omlag 120 tellerne vi har pr i dag. Miljødirektoratet mener det er viktig både ut fra hensynet til kostnader, kompetanse og personellressursen at tellerne eies og driftes av direktoratet. Dataene fra tellerne går inn i én og samme base, og kan dermed brukes både på lokalt, regionalt og nasjonalt nivå. Tellere skal primært benyttes ved før- og etterundersøkelser ved større tilretteleggingstiltak, ved nødvendig kartlegging av ferdsel ved utarbeidelse av besøksstrategier, eller som del av overvåkingsprogrammer. Normalt er det tilstrekkelig med tellinger 2-3

sesonger, med eventuelle gjentakelser etter 8-10 år. Behov for feltmessig personalressurser fra SNO for oppsetting og drift, meldes inn i bestillingsskjemaet.

Kartlegging og overvåking

Verneverdiene skal ligge til grunn i enhver besøksstrategi og det er derfor er det viktig å hente inn informasjon om naturverdiene i deres område. Det er mest kritisk for områder med stor ferdsel. Direktoratet ønsker at dere melder inn behov for kunnskap om naturverdier knyttet til besøksstrategien.

Overvåking av bevaringsmål (evt. annen kartlegging/overvåking) som ønskes gjennomført av SNO, skal synliggjøres i vedlagte bestillingsskjema. Midler til kartlegging og overvåking skal i utgangspunktet ikke omsøkes over 1420.31. Direktoratet ønsker likevel en synliggjøring av behov for kartleggings- og overvåkingsbehov, og ønsker at slike behov prioriteres og legges inn i ESS på lik linje med andre tiltak.

Fremmede arter

For bekjempelse av mink og rynkerose er det utarbeidet handlingsplaner (DN-rapport 5-2011 og DN-rapport 2013-1). Prioriteringer gitt i handlingsplanene skal følges i bestillinger for bekjempelse av disse artene.

Merk at eventuelle tjenesteytere som gjennomfører tiltak mot mink, må ha kontrakt med SNO hvis fellingsinstruksen skal benyttes. Det betyr at SNO-L må stå som økonomisk ansvarlig for slike tiltak.

Miljødirektoratet har utarbeidet en [handlingsplan](#) mot stillehavsøsters. Den lister opp en rekke forslag til tiltak.

Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder har satt i gang en stor dugnadsaksjon, og har i sommer og høst (2016) fått ryddet store områder i Raet Nasjonalpark for stillehavsøsters vha lokale lag og foreninger. Initiativet har vist seg svært vellykket, da store arealer er ryddet. Det er derfor ønskelig at det legges til rette for tilsvarende innsats også i de andre fylkene hvor stillehavsøsters er et problem (fra Østfold til Hordaland).

4. Post 1420.38: Restaurering av myr og annen våtmark

Det ble i Statsbudsjettet for 2016 opprettet en egen budsjettpost for restaurering av myr

og annen våtmark. Det er i forslaget til statsbudsjett for 2017 foreslått i overkant av 13 millioner kroner på denne posten, og det er gitt klare signaler om at våtmarksrestaurering er et satsningsområde som skal prioriteres høyt.

Det er i løpet av 2016 utarbeidet en plan for restaurering av våtmark i Norge (2016-20). Planen fokuserer på tre likestilte delmål:

- Reduserte klimagassutslipp
- Tilpasning til klimaendringene (flomdemping)
- Bedring i økologisk tilstand

Hvert enkelt tiltak oppfyller nødvendigvis ikke alle tre delmål, men vi sikter mot at sluttresultatet i 2020 skal være mest mulig balansert mtp måloppnåelse.

Så snart denne planen er endelig godkjent av KLD/LMD, vil den bli offentliggjort, trolig på nyåret 2017.

Restaureringsmidlene kan benyttes både i og utenfor verneområdene, men det vil i 2017, som i 2016, være fokus på restaurering av myr og annen våtmark i verneområder. Direktoratet ber forvaltningsmyndighet om å melde inn potensielle restaureringsareal (primært i verneområder) sammen med øvrig innmelding av tiltak i ESS. Innmeldingen må merkes med «38-post» i merknadsfeltet. Vi ber om at det gjøres et grovt kostnadsoverslag for de innmeldte tiltakene. Forvaltningsmyndighet trenger ikke i denne omgang å vurdere hvorvidt det finnes kapasitet til å gjennomføre tiltakene.

5. Elektronisk søknadssenter

Elektronisk søknadssenter (ESS) vil være klar for innmelding i løpet av uke 48.

Innmeldte

behov for tiltaksmidler skal meldes inn med netto beløp, det vil si uten merverdiavgift. Dette

med bakgrunn i at Regjeringen fra og med 2015 innførte «*nettoføringsordning for budsjettering og regnskapsføring av merverdiavgift i statsforvaltningen*».

Den regnskapsmessige håndteringen ved bokføring av merverdiavgift, omtales i Rundskriv

R-116 fra Finansdepartementet.

Dersom klimatiske forhold eller andre faktorer gjør at enkelttiltak kan og bør realiseres før det formelle tildelingstidspunktet, må tiltaket forhåndsklareres med Nasjonalparkseksjonen ved Line-Kristin Larsen (line-kristin.larsen@miljodir.no) Forhåndsklareringen forutsetter at tiltaket er høyt prioritert i bestillingen. De aktuelle tiltakene legges *både* inn med prioritering i ESS og formidles i form av e-post.

Frist for forvaltningsmyndigheten for innmelding i ESS er **10. januar 2017**.

Elektronisk søknadssenter <https://soknadssenter.miljodirektoratet.no/>

6. Rapportering

Rapporteringen av mer-/mindreforbruk skal skje i forbindelse med Foreløpig årsrapport (FÅR, pr. 31. aug. 2017) og Endelig årsrapport (EÅR, pr 31. des. 2017). Samtidig med EÅR skal det i 2017 rapporteres på enkelttiltak finansiert over post 1420.31 via Elektronisk Søknadssenter. Manglende rapportering kan få konsekvenser for neste års tildeling.

Planlagte tiltak som ikke blir realisert, og hvor det ikke er aktuelt å omdisponere til annet prioritert tiltak, må fortløpende rapporteres til Miljødirektoratet. Det vil da bli frigjort ledige tiltaksmidler som kan komme andre verneområder til gode.

Vedlegg

1. Skjema for innspill om ønsket SNO-ressurs
2. Opplegg for gjennomføring av bestillingsmøtene
3. Strategi for bruk av tiltaksmidler 2015-2020

Hilsen

Miljødirektoratet

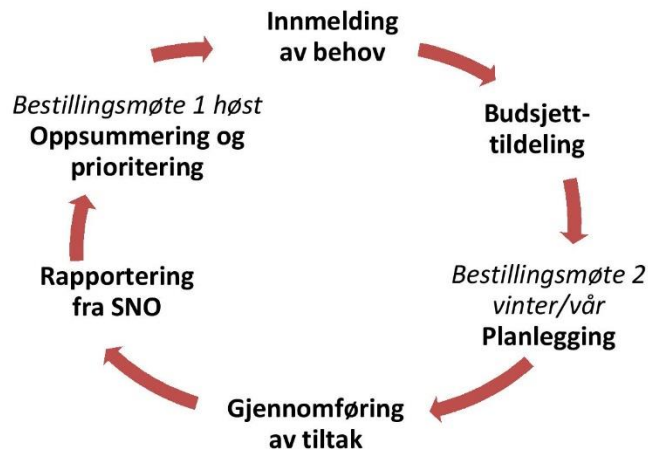
Dette dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur

Berit Lein
avdelingsdirektør
naturavdelingen

Pål Prestrud
direktør
Statens Naturoppsyn

VEDLEGG 2:

Opplegg for gjennomføring av bestillingsmøtene

Figuren beskriver årshjulet for bestillingsprosedyren. **Bestillingsmøte 1** avholdes i november/desember. Der gjennomgås status, utfordringer og behov for feltoppgaver og tiltak.

Etter budsjett-tildeling i februar/mars avholdes **bestillingsmøte 2**. Aktørene er da kjent med overordnede prioriteringer, føringer og budsjettfordeling. På møtet foretar man endelige drøftinger og avtaler om feltoppgaver og tiltak i verneområder. Deretter iverksettes de avtalte feltoppgaver og tiltak.

Dersom SNO benytter eksterne tjenesteaktører til gjennomføring av oppdragene, vil slike kontraktsinngåelser følge SNO sine ordinære prosedyrer.

SNO lokalt sin rapportering til forvaltningsmyndigheten vil skje innen neste bestillingsmøte 1.

Tiltaksmidler over 1420.31

Innmelding av behov for tiltaksmidler, over post 1420.31, skal skje gjennom Elektronisk søknadssenter <https://soknadssenter.miljodirektoratet.no/>.

Elektronisk søknadssenter er Miljødirektoratets portal for søknad og innmelding av behov for midler til ulike typer naturforvaltningstiltak. Tilgang til søknadsmodulen for tiltaksmidler gis til forvaltere og ansatte hos Fylkesmannens miljøvernavdeling. Disse registrerer seg som brukere av søknadssenteret (dersom de ikke er det fra før) ved melding til lorentz.noteng@miljodir.no. En brukerveiledning til skjemaet kan sendes ut til de som skal benytte tjenesten.

D. Strategi for bruk av tiltaksmidler

Det overordna målet for forvaltning av verneområder er at verneformålet og verneverdiene i det enkelte verneområde skal ivaretas. I forslaget til statsbudsjett for 2015 (Prop.1S (2014-2015)) sies det slik:

«Dei verna områda representerer store ressursar og høve til opplevingar, samtidig som dei sikrar naturverdiar og områda sin funksjon som leveområde for planter og dyr. God forvaltning i desse områda som byggjer opp under verneformålet slik at verneverdiane ikkje blir reduserte eller øydelagde som følge av inngrep eller bruk som ikkje er berekraftig er ein føresetnad, både for å ta vare på dei økosystema som er sikra for framtidige opplevingar og for verdiskaping i utmarkskommunane no og i framtida».

Gjennomføring av konkrete, praktiske tiltak i verneområdene er en del av forvaltningen av verneområdene og skal sammen med praktisering av verneforskriften og annet arbeid bidra til å oppnå disse målsettingene. Postbeskrivelsen for post 1420.31 Tiltak i verneområde gir de ytre, formelle rammene for hvordan tiltaksmidlene skal disponeres.

Det overordnede målet er at tiltaksmidlene skal brukes slik at naturtilstanden i verneområdene bedres.

Målet for tiltaksarbeidet i verneområdene er at andel truede verneområder skal reduseres til 20 % innen 2020.

Rapportering av gjennomførte tiltak, rapportering av bruk av midler og dokumentasjon av resultater blir sentralt for å vurdere om målet nås.

De sentrale utfordringene for arbeidet med tiltak i verneområder kan kort oppsummeres slik:

- Andelen truede verneområder går ikke ned, på tross av styrket innsats. Et økt antall verneområder, men en stabil andel truede områder innebærer at antall truede områder har økt.
- Mange helt nødvendige restaurerings- og skjøtselstiltak er svært kostbare, særlig gjelder dette restaurering av våtmark og uttak av fremmede treslag som sprer seg aggressivt inn i og innen verneområder.
- Skjøtselstiltak i verneområder krever oppfølging over mange år. Allerede igangsatte prosjekter binder en stadig større del av tildelte midler, og begrenser

handlingsrommet. Å oppgi allerede igangsatt skjøtsel innebærer som hovedregel at investeringen går tapt.

- Vedlikehold av tilretteleggings- og informasjonstiltak (besøksforvaltningstiltak) binder tilsvarende som for skjøtselstak en stadig større del av tildelte midler.
- Et økt antall nye aktører er blitt forvaltningsmyndighet for verneområder og dermed også ansvarlig for bestilling og oppfølging av tiltak. Dette innebærer et stort opplærings- og informasjonsbehov. I tillegg vil det være en balansegang mellom de nasjonale faglige føringer for bruk av tiltaksmidlene og et ønsket lokalpolitisk rom for prioritering.
- Stor variasjon er et kjennetegn ved norsk natur, og et «typisk fylke» strekker seg fra hav til høyfjell. Å gi anbefalinger om valg av metodikk ved skjøtsel krever kunnskap om og kompetanse på svært mange ulike naturtyper. Det er stort behov for videre forskning og kunnskap- og kompetanseutvikling. Dette vil gi grunnlag for klarere anbefalinger/forutsetninger om metodikk fra Miljødirektoratet til forvaltningsmyndighet generelt og i konkrete saker.
- Fortsatt landbruksdrift og spesielt tilgang på beitedyr er viktig for skjøtsel av kulturbetingede naturtyper i verneområder. Avstand mellom verneområde og gårdsbruk med beitedyr er en kritisk faktor for å gjennomføre skjøtsel i mange verneområder
- Overvåking av tilstand og overvåking av effekten av gjennomførte tiltak må skaleres opp.

Prioriteringer ved bruk av tiltaksmidler

Nedenfor gis en oversikt over hvilke prioriteringer som vil bli fulgt ved fordelingen av tiltaksmidlene til skjøtsel og besøksforvaltning. I tillegg er det noen andre faktorer som også vil ligge til grunn for prioriteringene.

For å sikre at tiltak i verneområder gir størst mulig miljøgevinst og skjer på en mest mulig kostnadseffektiv måte, er det avgjørende at en har en god forvaltningsplan som basis jf. også postbeskrivelsen for post 1420.31. For nasjonalpark- og verneområdestyrene som er i gang med en forvaltningsplanprosess, skal en flerårig tiltaksplan ligge til grunn for prioriteringene.

Tiltak med formål om å redusere trusler skal være rettet mot den/de viktigste truslene i det aktuelle området..

For skjøtelsprosjekter gjøres følgende prioriteringer:

- Prioritet 1: Pågående skjøtelsprosjekter. Ramsarområder har høyeste prioritet.
- Prioritet 2: Tiltak i områder som er akutt truet og med behov for skjøtsel. Ramsarområder har høyeste prioritet.
- Prioritet 3: Tiltak i områder med identifiserte trusselfaktorer, men der det ikke er behov for akutte tiltak

For områder under prioritet 2 over er det ikke aktuelt å prioritere midler til besøksforvaltningstiltak før det er iverksatt tiltak mot trusselen/truslene og situasjonen er under kontroll. Et unntak fra dette er dersom forstyrrelse er trusselen og dersom problemet kan løses ved besøksforvaltningstiltak.

For besøksforvaltningstiltak gjøres følgende prioriteringer:

- Prioritet 1: Ferdigstilling av påbegynte tiltak som fremmer eller er nødvendige for å ivareta verneformålet.
- Prioritet 2: Tiltak i verneområder som har utarbeidet besøksstrategi som en del av forvaltningsplanen. I perioden 2014 – 2017 vil det bli prioritert midler til de fire nasjonalparkene (Hallingskarvet, Rondane, Jotunheimen og Varangerhalvøya) som er utvalgt som piloter for å utvikle besøksstrategier. Det vil være et årlig økende finansieringsbehov i pilotperioden.
- Prioritet 3: Tiltak i områder der det er akutt behov for å ivareta verneverdiene. Følgende prioritering skal legges til grunn i slike områder (i prioritert rekkefølge):
 - 1) Tiltak som ivaretar verneverdiene
 - 2) Formidling av verneverdier
 - 3) Tiltak for å fremme friluftslivet
- Prioritet 4: Etablering av første gangs informasjonstavler i områder hvor det er behov

Fylkesmennene tildeles et samlet beløp til vedlikehold av informasjonsmateriell, skilting m.v. For kommuner og nasjonalpark-/ verneområdestyrer meldes behov for vedlikehold inn gjennom bestillingsdialogen i tråd med tidligere praksis.

I tillegg til overstående prinsipper for fordeling av tiltaksmidler, skal følgende tillegges vekt ved prioritering mellom likeartede tiltak:

- ◆ Kostnadseffektivitet, ut fra et mål om mest mulig forbedring av tilstand pr. krone
- ◆ Samfinansiering med andre aktører
- ◆ Prosjekter som involverer/drives med dugnadsinnsats av grunneiere, frivillige lag og foreninger.

Andre forhold

Erfaringer med tiltak i verneområder over de siste årene har gitt erfaringer med rekke problemstillinger. Flere slike problemstillinger og retningslinjer for fordeling av midler omtales under.

Kartlegging

Tiltaksposten skal i utgangspunktet ikke benyttes til generelle kartlegginger. Kartlegging som er nødvendig for å planlegge tiltak kan finansieres over denne posten.

Planavklaring og forprosjektering

For større tiltak som krever planavklaring skal dette foreligge så langt som råd før tiltaket innmeldes, slik at det ikke gis midler til et tiltak som i realiteten ikke kan igangsettes samme budsjettår. Midler til forprosjektering kan tildeles. Tillatelse fra grunneier skal foreligge før tiltaket blir vurdert.

Installasjoner i verneområder

Større besøksanlegg og installasjoner i verneområder må være del av en besøksstrategi for kunne bli prioritert. Fugletårn er et tiltak som går igjen i bestillingsdialogen, og ofte er det her snakk om svært dyre anlegg. Eventuelle nye installasjoner av denne typen kan finansieres over tiltaksposten, men det vil være krav om betydelig samfinansiering for å kunne prioritere tiltaket. Videre må eierforhold og vedlikeholdsansvar avklares på forhånd.

Tiltak utenfor verneområder

For å kunne ivareta verneverdiene innenfor enkelte verneområder, er en ofte avhengig av at naturtilstanden utenfor verneområdet er god. I noen tilfeller vil det derfor være nødvendig å gjennomføre tiltak både innenfor og utenfor verneområdene for å ivareta verneverdiene innenfor verneområdet. Dette betinger samarbeid og avtale med grunneiere utenfor verneområdet.

Bruk av plantevernmidler i skjøtsel av verneområder

Skal man få bukt med fremmede arter eller gjengroingsarter i verneområdene, må metodikk som gir et realistisk tidsperspektiv for bekjempelse vurderes, og det må legges vekt på effekten og kostnader av de ulike metodene. Store kostnader til gjentatt manuell rydding kan vanskelig forsvares i en større sammenheng dersom avgrenset og forsvarlig bruk av plantevernmidler kan fjerne trusler fra et verneområde. Kjemikaliebruken må vurderes i forhold til hvor sterkt arten truer verneverdiene på kort og på lengre sikt. Behovet for tiltak og aktuelle metoder må vurderes konkret i det enkelte tilfelle, og det er forvaltningsmyndigheten for det enkelte verneområde som skal foreta disse vurderingene.

Typeområder

For å ivareta naturtyper som er avhengig av skjøtsel og med vekt på regional variasjon, foreslås det å utrede en ordning med nasjonale typeområder. Det må først gjennomføres en analyse for å identifisere hvilke områder som skal velges ut. Skjøtselen i typeområdene skal være mer intensiv og dekke større areal enn i andre verneområder. Ved behov for forsknings- og utviklingsarbeid i forbindelse med skjøtselsmetoder, overvåking med mer skal dette legges til disse områdene. Kunnskap fra typeområdene skal brukes i andre liknende verneområder. Ved begrenset ressurstilgang, skal typeområdene prioriteres høyt. Kriterier som legges til grunn for utvelgelse;

- Området har forvaltningsplan eller skjøtselsplan
- Området skal ha bevaringsmål, være basiskartlagt og følge et etablert overvåkningssystem
- Området skal være representativt for den aktuelle regionen